

DA

DA

DA

EUROPA-KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 15.10.2010
KOM(2010) 562 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET
OG DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG**

**om gennemførelsen af Fællesskabets strategi vedrørende dioxiner, furaner og
polychlorede biphenyler (KOM(2001) 593) - tredje statusrapport**

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET OG DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

om gennemførelsen af Fællesskabets strategi vedrørende dioxiner, furaner og polychlorerede biphenyler (KOM(2001) 593) - tredje statusrapport

1. Baggrund

Dioxiner, furaner og polychlorerede biphenyler (PCB) er en gruppe toksiske og stabile kemiske stoffer, der indvirker på menneskers sundhed og miljøet. Når først disse organiske forurenende stoffer er sluppet ud i miljøet, vil de forblive i jord, vand og luft i årtier og dermed stadig være problematiske meget længe efter, at udslippet er standset. Disse stoffer kan skade immunsystemet, centralnervesystemet, hormonsystemet og forplantningsfunktionerne og mistænkes desuden for at forårsage kræft. Fostre og nyfødte er mest følsomme for eksponering. Man er blandt offentligheden og politikere og i videnskabelige kredse opmærksom på de skadevirkninger, som lang tids udsættelse for selv ganske små mængder af disse kemiske stoffer kan have for sundhed og miljø.

Det er lykkedes at få det generelle niveau for udslip af dioxiner, furaner og PCB i miljøet og udsættelse af mennesker bragt ned, især ved at bekæmpe alle industrielle emissionskilder og have strategier for nedbringelse af disse stoffers forekomst i foder og fødevarer. Mellem 1990 og 2007 faldt industriemissionerne af nydannede dioxiner, furaner og PCB i EU med 80 %¹. Blandt de største emissionskilder er fyringsanlæg i boliger, der tegner sig for 22 % af de samlede emissioner², mens de øvrige udslip stammer fra en række industrielle og ikkeindustrielle kilder. En yderligere nedbringelse kræver en nøjere analyse af de lokale kilder og synes bedre at kunne opnås ved hjælp af regionale og/eller nationale foranstaltninger.

For at mindske menneskers indtagelse er det vigtigt at reducere niveauet i hele fødekæden, da indtagelse med føden er den vigtigste eksponeringsvej for mennesker. Eksempelvis kan dioxiner, der slipper ud i luften, deponeres på jorden og planter eller i vand, hvorfra de optages af dyr og fisk under fourageringen og ad den vej kommer ind i fødekæden. Derfor må der både for miljøet og for fødevarer og foder træffes foranstaltninger til at mindske udsættelsen for dioxiner, furaner og PCB.

For at gøre noget ved de sundheds- og miljøproblemer, som disse forurenende stoffer afstedkommer, vedtog Kommissionen i 2001 en meddelelse til Rådet, Europa-Parlamentet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg om en strategi for Fællesskabet vedrørende dioxiner, furaner og polychlorerede biphenyler³ (dioxinstrategien). Dioxinstrategien består af to dele, én del med tiltag, der kan nedsætte forekomsten af dioxiner, furaner og PCB i miljøet, og en anden del med tiltag, der kan nedsætte forekomsten af dem i foderstoffer og fødevarer. Rådet (miljøministrene) støttede alle dele af Kommissionens dioxinstrategi og bad Kommissionen om at aflægge rapport om dens gennemførelse. Kommissionen fremlagde den 13. april 2004 sin første statusrapport, som dækker perioden 2002-2003⁴, og den 10. april

¹ Rapportering til EMEP under konventionen om grænseoverskridende luftforurening over store afstande.

² <http://ec.europa.eu/environment/dioxin/pdf/brochure09.pdf>.

³ KOM(2001) 593 endelig, 24.10.2001.

⁴ KOM(2001) 240 endelig.

2007 sin anden statusrapport om perioden 2004-2006⁵. Nærværende meddelelse er den tredje statusrapport, hvori Kommissionens aktiviteter i perioden 2007-2009 på de pågældende områder er sammenfattet.

2. Dette er der gjort for at fjerne dioxiner og PCB fra miljøet

2.1. Deltagelse i og gennemførelse af multilaterale miljøaftaler

Forordning (EF) nr. 850/2004⁶ om persistente organiske miljøgifte (forordningen) blev vedtaget i april 2004 til gennemførelse af Stockholmkonventionen (konventionen) og POP-protokollen af 1998 under konventionen om grænseoverskridende luftforurening over store afstande (POP-protokollen) i EU. Forordningen indeholder bestemmelser om produktion, markedsføring og anvendelse af kemikalier, håndtering af lagre og affald og foranstaltninger til reduktion af utilsigtede POP-udslip. Derudover skal medlemsstaterne opstille udslipsfortegnelser over utilsigtet fremstillede POP og nationale gennemførelsesplaner og oprette mekanismer for overvågning og udveksling af oplysninger.

POP-protokollen blev ændret på det 27. møde i forvaltningsorganet for konventionen om grænseoverskridende luftforurening over store afstande i december 2009. Ved ændringen blev der indført yderligere krav til reduktion af dioxiner, furaner og PCB i form af emissionsgrænseværdier for fx affaldsforbrændingsanlæg, sintringsanlæg og sekundære stålværker. Det bemærkes, at disse ændringer i vidt omfang er omfattet af gældende EU-lovgivning. Ændringerne ventes derfor hovedsagelig at få en positiv virkning hos parter uden for EU, så en ratificering er afgørende for, at der i FN/ECE-området opnås yderligere reduktioner.

Ifølge forordningens artikel 12 skal medlemsstaterne årligt rapportere om den faktiske fremstilling og anvendelse af POP'er og hvert tredje år om anvendelsen af forordningens øvrige bestemmelser. Kommissionen skal samarbejde rapporterne med oplysninger fra EPER⁷, E-PRTR⁸ og oversigten over forurenende emissioner i EMEP-programmet⁹ i en sammenfattende rapport. Den første sammenfattende rapport blev udfærdiget af en kontrahent på vegne af Kommissionen i 2009¹⁰ baseret på treårsrapporterne for 2004-2006 og de årlige rapporter fra 2006-2008. I en nylig rapport fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet¹¹ er der et resumé af den sammenfattende rapport og en redegørelse for, hvilke fremskridt der er sket med gennemførelsen af EU's gennemførelsesplan¹² frem til udgangen af 2009. Rapportens vigtigste konklusioner er følgende:

⁵ KOM(2007) 396 endelig.

⁶ EUT L 229 af 29.6.2004, s. 5.

⁷ EPER (Europæisk Oversigt over Forurenende Emissioner) som fastsat i Kommissionens beslutning 2000/479/EF.

⁸ E-PRTR (europæisk register over udledning og overførsel af forurenende stoffer) oprettet ved forordning (EF) nr. 166/2006.

⁹ EMEP (samarbejdsprogrammet for overvågning og vurdering af transport af luftforurenende stoffer over store afstande i Europa).

¹⁰ http://ec.europa.eu/environment/pops/index_en.htm. Den kontrahent, der har forfattet rapporten, er ansvarlig for dens indhold.

¹¹ KOM(2010) 514: Rapport fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet om anvendelsen af forordning (EF) nr. 850/2004 om persistente organiske miljøgifte i overensstemmelse med artikel 12, stk. 6, i forordningen.

¹² SEK(2007) 341.

- Forordningens krav er i store træk opfyldt hvad angår forsætligt fremstillede POP'er. Fremstilling, markedsføring og anvendelse er udfaset, og der er udarbejdet lageropgørelser.
- Udarbejdelse af nationale gennemførelsesplaner i henhold til konventionens krav og den tilhørende udarbejdelse af nationale handlingsplaner med foranstaltninger til identificering, beskrivelse og minimering af samtlige udslip af utilsigtet fremstillede POP er endnu ikke færdiggjort eller er endda ikke påbegyndt i en række medlemsstater. 19 medlemsstater har udarbejdet nationale gennemførelsesplaner og tilhørende nationale handlingsplaner og indsendt dem til konventionens sekretariat.
- Samtidig er der i de fleste medlemsstater indført overvågning af PCDD/F og PCB i miljøet. Der er dog ingen database på EU-plan, der muliggør tidstrendanalyser i miljøet, og medlemsstaternes oplysninger er ikke tilstrækkelige til, at politikken effektivitet kan evalueres på EU-plan. Der er behov for en mere fuldstændig og detaljeret indsamling af sammenlignelige overvågningsdata på EU-plan og oprettelse af et fælles informationssystem.

Kommissionen har ydet finansiel støtte til Stockholmkonventionens sekretariat til yderligere udbygning af et standardiseret sæt værktøjer til identificering og kvantificering af dioxin- og furanudslip ("Toolkit"). Disse værktøjer giver mulighed for identificering af kilder til utilsigtet fremstillede POP (PCDD/F, PCB og hexachlorbenzen) og kvantificering af emissionerne.

Under konventionen om grænseoverskridende luftforurening over store afstande er man i gang med en ny større vurdering med henblik på at kvantificere omfanget af langtrækkende og interkontinental transport af POP, deriblandt dioxiner, furaner og PCB. Indsatsen ledes af Task Force on Hemispheric Transport of Air Pollution med EU (Europa-Kommissionen) og USA (EPA - USA's "miljøstyrelse") i spidsen. Vurderingen i 2010 tager sigte på at tilvejebringe et solidt videnskabeligt grundlag for, hvordan en fremtidig politik kan udformes til at gøre noget ved den globale forurening med disse stoffer både inden for konventionen om grænseoverskridende luftforurening over store afstande og FN's miljøprogram og på nationalt plan. Taskforcen har konkluderet, at interkontinental transport er lille, men signifikant, og at POP-forureningen i uberørte områder som fx Arktis domineres fuldstændigt af forurening, der kommer udefra.

2.2. Udviklingen i EU's miljøpolitik vedrørende emissioner af dioxiner, furaner og polychlorerede biphenyler

Industrielle emissioner

På området for industrielle emissioner forelagde Kommissionen i december 2007 et direktivforslag om industrielle emissioner¹³, som er en sammenarbejdning af direktiv 2008/1/EF om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening¹⁴ og seks sektordirektiver om industrielle emissioner til en samlet overskuelig og sammenhængende retsforordning. Direktivet ventes at træde i kraft sidst i 2010 og at blive gennemført i medlemsstaterne fra udgangen af 2012. Denne revision af lovgivningen vil nedbringe industriemissionerne, herunder af dioxin, i EU som helhed og dermed være til stor gavn for miljøet og sundheden.

¹³ KOM(2007) 844 endelig

¹⁴ EUT L 24 af 29.1.2008, s. 8.

For at opnå det ønskede resultat skal der især gøres bedre brug af den bedste tilgængelige teknik (BAT) til at forebygge og bekæmpe emissioner. Vilkaerne for godkendelse af industrianlæg skal i fremtiden bygge på BAT-konklusionerne, som afledes af BAT-referencedokumenterne (BREF) og vedtages af Kommissionen i forståelse med medlemsstaterne.

Arbejdet med at udfærdige og ajourføre BAT for de industriaktiviteter, der er omfattet af IPPC-direktivet, er videreført. Under revisionen af BREF-dokumenterne, som bestod i en ajourføring med den nyeste information om BAT, er der lagt særlig vægt på, at samtlige teknikker til forebyggelse og bekæmpelse af POP-emissioner er kommet med. Især er der ved informationsudvekslingen op til revisionen af BREF-dokumenterne for nogle sektorer, fx jern- og stålproduktion, cement-, kalk- og magnesiumoxidindustrierne og ikke-jernmetalindustrien, indsamlet en stor mængde ny information med relation til forebyggelse og bekæmpelse af udslip af POP, især PCDD/F, i miljøet. Det har ført til nye eller ajourførte konklusioner om BAT og dermed til bedre processer og strengere BAT-afledte emissionsniveauer for disse forurenende stoffer.

En følge af en vellykket politik for bekæmpelse af industriemissioner er, at husholdningernes relative bidrag til de samlede dioxinmissioner er steget gennem de sidste årtier. Kommissionen har iværksat en informationsudveksling¹⁵ for at bistå medlemsstaterne i deres indsats for at mindske dioxinmissionerne og sikre, at viden og erkendelse får størst mulig udbredelse i hele EU.

Emissioner til vand

For at opfylde kravet i artikel 16, stk. 4, i vandrammedirektivet (2000/60/EF) er Kommissionen i øjeblikket ved at revidere listen over prioriterede stoffer i direktivets bilag X, dvs. listen over stoffer, der frembyder en væsentlig risiko for vandmiljøet eller via vandmiljøet. For disse stoffer skal der træffes foranstaltninger med sigte på en progressiv reduktion af udledningerne eller – for prioriterede farlige stoffer – standsning eller udfasning af udledningerne. Ifølge artikel 8 i direktiv 2008/105/EF om miljøkvalitetskrav inden for vandpolitikken skal bl.a. de stoffer, der er nævnt i bilag III, behandles nærmere ved revisionen. Dioxiner og PCB er blandt stofferne, og det overvejes derfor at optage dem på den liste over prioriterede stoffer, som Kommissionen fremsætter forslag om i 2011.

Emissioner til jord

Dioxiner, furaner og polychlorerede biphenyler i jorden kan komme ind i føde- og foderkæder og forurene vand. I dag er der ingen bestemmelser i EU-lovgivningen, der kræver, at lokaliteter, der er forurenede med disse stoffer, udpeges.

I overensstemmelse med sjette miljøhandlingsprogram vedtog Kommissionen i 2006 en temastrategi for jordbundsbeskyttelse, herunder et forslag til et rammedirektiv på området. Et af forslaget formål er, at man over hele EU får identificeret arealer, som er forurenede med relevante farlige stoffer, bl.a. dioxiner, furaner og polychlorerede biphenyler, efter en trinvis procedure. Efter identificering af arealerne skulle medlemsstaterne sørge for oprydning af disse arealer efter en national oprydningsstrategi. Vedtagelsen af forslaget er gået i stå undervejs i proceduren. Så længe der ikke findes et sådant direktiv, gælder der ingen

¹⁵ <http://ec.europa.eu/environment/dioxin/pdf/report09.pdf>,
<http://ec.europa.eu/environment/dioxin/pdf/brochure09.pdf>

forpligtelse på EU-plan til at identificere og rydde op på arealer, der er forurenede med farlige stoffer, herunder dioxiner, furaner og polychlorerede biphenyler.

Bortskaffelse af PCB og PCT

I overensstemmelse med direktiv 96/59/EF¹⁶ om bortskaffelse af polychlorbiphenyler og polychlorterphenyler (PCB/PCT) fortsætter medlemsstaterne deres indsats for at bortskaffe PCB og udstyr, der er forurenede med PCB. Når fristen er udløbet, vil Kommissionen kontrollere gennemførelsen af denne bestemmelse og udarbejde en rapport.

3. Dette er der gjort for at fjerne dioxiner og PCB fra foder og fødevarer

3.1. Integreret tilgang til lovgivning om foder og fødevarer, således at forekomsten af dioxiner, furaner og PCB i hele fødekæden reduceres

Der har siden 2002 været lovgivning med maksimalværdier og indgrebsværdier for dioxiner og furaner i foder og fødevarer og siden 2006 for dioxiner, furaner og dioxinlignende PCB¹⁷.

De nugældende indgrebs- og maksimalværdier er fastsat på grundlag af WHO's toksicitetsækvivalensfaktorer (toxic equivalency factor, TEF) fra 1998. Verdenssundhedsorganisationen WHO revurderede i 2005 toksicitetsækvivalensfaktorerne for dioxiner og dioxinlignende polychlorerede biphenyler (PCB), og derefter har de gældende maksimumsniveauer for dioxin og dioxinlignende PCB i foder og fødevarer været under revurdering siden 2007. Ved revurderingen tages der ikke alene hensyn til ændringer som følge af nye TEF-værdier, men også ny viden om forekomsten af dioxiner, furaner og dioxinlignende PCB i foder og fødevarer og den opnåede reduktion heraf.

Med henblik på revurderingen har Den Europæiske Fødevarerikkerhedsautoritet (EFSA) samlet alle foreliggende data om forekomst i rapporten "Results of the monitoring of dioxin levels in food and feed"¹⁸, hvor de præsenteres beregnet på grundlag af de nye 2005-værdier for TEF og til sammenligning beregnet på grundlag af de nugældende 1998-værdier for TEF. Dataene i rapporten danner grundlag for drøftelserne med medlemsstaternes eksperter i ekspertudvalget for persistente organiske miljøgifte (POP) i fødevarer, som er en arbejdsgruppe under Den Stående Komité for Fødevarekæden og Dyresundhed, sektionen for toksikologisk sikkerhed i fødevarekæden. Drøftelserne af de nye maksimal- og indgrebsværdier ventes afsluttet inden udgangen af 2010.

Det er imidlertid konstateret, at det med de foreliggende data ikke er muligt at foretage en nøjagtig trendanalyse, og det anbefales at sikre en nøjagtig vurdering af forekomsten af dioxiner og dioxinlignende PCB ved hjælp af kontinuerlig stikprøvekontrol af et tilstrækkeligt

¹⁶ EFT L 243 af 24.9.1996, s. 31.

¹⁷ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/32/EF af 7. maj 2002 om uønskede stoffer i foderstoffer, som ændret ved Kommissionens direktiv 2006/13/EF af 3. februar 2006 for så vidt angår dioxiner og dioxinlignende PCB'er (EUT L 32 af 4.2.2006, s. 44), hvad angår foder.

Kommissionens forordning (EF) nr. 1881/2006 af 19. december 2006 om fastsættelse af grænseværdier for bestemte forurenende stoffer i fødevarer (EUT L 364 af 20.12.2006, s. 5) og Kommissionens henstilling 2006/88/EF af 6. februar 2006 om reduktion af forekomsten af dioxiner, furaner og PCB'er i foderstoffer og fødevarer (EUT L 42 af 14.2.2006, s. 26), hvad angår fødevarer.

¹⁸ Den Europæiske Fødevarerikkerhedsmyndighed: Results of the monitoring of dioxin levels in food and feed. EFSA Journal 2010; 8(3):1385 [35 pp.]. doi:10.2903/j.efsa.2010.1385. Tilgængelig online på: <http://www.efsa.europa.eu/en/scdocs/doc/1385.pdf>

antal foder- og fødevarerprøver fra hele EU for dermed nå frem til en pålidelig vurdering af eksponeringen.

Kommissionen har allerede sammen med EFSA taget initiativer til at forbedre dataindsamling og rapportering, og EFSA har udviklet et fælles rapporteringsformat for data om dioxiner og PCB¹⁹.

Den Europæiske Fødevarerikkerhedsautoritet har gennemført en vurdering af, hvilke risici for menneskers og dyrs sundhed der er forbundet med tilstedeværelsen af ikke-dioxinlignende PCB i foder og fødevarer²⁰. På grund af forskellige kontamineringskilder, forskellig geografisk oprindelse for råvarer til foder og fødevarer og forskellige produktionsmetoder og -vilkår er der kun lejlighedsvis fundet en entydig sammenhæng mellem tilstedeværelsen af ikke-dioxinlignende PCB og dioxin og dioxinlignende PCB og da kun i tilfælde af specifik veldefineret kontaminering eller inden for afgrænsede geografiske områder.

Foder og fødevarer, der har et højt indhold af ikke-dioxinlignende PCB, vil sædvanligvis også have et højt indhold af dioxinlignende PCB, dioxiner og furaner. I så fald vil eksisterende risikostyringsforanstaltninger, der reducerer forekomsten af dioxinlignende PCB og dioxiner og furaner i foder og fødevarer, formentlig også beskytte dyr og mennesker mod høj udsættelse for ikke-dioxinlignende PCB.

I særlige situationer, fx kontaminering med blandinger af lavt chlorerede PCB, hvor indholdet af ikke-dioxinlignende PCB kan være højt, mens indholdet af dioxiner, furaner og dioxinlignende PCB måske er lavt, vil foranstaltninger til at nedbringe forekomsten af dioxiner, furaner og dioxinlignende PCB ikke garantere, at befolkningen beskyttes mod fødevarer med højt indhold af ikke-dioxinlignende PCB.

Derfor henstiller EFSA, at indsatsen for at reducere indholdet af ikke-dioxinlignende PCB i foder og fødevarer fortsætter.

Med udgangspunkt i konklusionerne fra denne risikoanalyse har man indledt drøftelserne af lovmæssige grænseværdier for indholdet af ikke-dioxinlignende PCB i foder og fødevarer. Der er allerede opnået enighed med medlemsstaternes eksperter om at fastsætte maksimalværdier for ikke-dioxinlignende PCB på grundlag af summen af seks ikke-dioxinlignende indikatorstoffer (PCB 28, 52, 101, 138, 153 og 180) og at gøre brug af nylige data om forekomsten. Eksisterende data om forekomsten af ikke-dioxinlignende PCB i foder og fødevarer er indsamlet og sammenstillet af EFSA. Drøftelserne af maksimalværdierne for ikke-dioxinlignende PCB i foder og fødevarer ventes afsluttet i 2010.

3.2. Håndtering af en konkret sag med alvorlig forurening med dioxiner og PCB

I december 2008 fandt de irske myndigheder ved en rutinemæssig kontrol for forurenende stoffer, at der var et højt indhold af polychlorerede biphenyler (PCB) i noget svinekød med oprindelse i Irland. Da et så højt PCB-indhold kan være en indikator for uacceptabel dioxinforurening, blev der omgående indledt yderligere undersøgelser for at bestemme dioxinindholdet og indkredse den mulige forureningskilde. Analyseresultaterne bekræftede, at svinekødet havde et meget højt indhold af dioxiner.

¹⁹ <http://www.efsa.europa.eu/en/datexdata/docs/ReportingFormatDioxinPCBs.xls>

²⁰ <http://www.efsa.europa.eu/en/scdocs/doc/284.pdf>

Kilden viste sig at være brug af forurenede rasp fremstillet af bageriaffald. Forureningen skyldtes den direkte opvarmning, hvor forbrændingsgassen kommer i direkte berøring med det, der skal tørres. Det anvendte brændsel var tilsyneladende forurenede med PCB-transformerolie, som ved forbrænding giver forbrændingsgassen et højt indhold af dioxiner, som dernæst deponeres på det, der skal tørres.

Medlemsstaterne er blevet opfordret til at benytte de eksisterende lovgivningsværktøjer til at oprette et overvågningssystem for foder- og fødevarerirksomheder, der benytter direkte opvarmning, og at føre den fornødne kontrol med det.

4. Forskningsaktiviteter

Der er med finansiering fra sjette og syvende forskningsrammeprogram gennemført en række forskningsprojekter for at udfylde nogle af hullerne i den eksisterende viden om dioxiner, furaner og PCB, og de har fokuseret på eksponering, biomonitorering, sundhedsvirkninger og forbedring af den toksikologiske vurdering af dioxiner. Også Det Fælles Forskningscenter har forsket i disse stoffer på følgende områder:

- generering af PCDD/F-emissionsfaktorer til støtte for overvågning af gennemførelsen af Stockholmkonventionen om POP
- vurdering af, om dioxinindholdet i mælkefedt er egnet som indikator for integreret miljø/eksponeringsovervågning
- indholdet af PCDD/F og PCB i jorden som funktion af den hidtidige arealanvendelse
- undersøgelse af miljøgifte, der er specifikke for bestemte flodbækkener, til støtte for vandrammedirektivet - dioxiner og furaner i Elben, Donau og deres bifloder
- påvisning af kilderne til et højt indhold af PCDD/F i den omgivende luft i nye medlemsstater; støtte til udvidelse
- PCDD/F's og andre POP's skæbne ved grænsefladen mellem luft og vand
- overvågning af luftens indhold af PCDD/F og andre POP over landjorden og over havet.

5. Konklusioner

Dioxinstrategiens overordnede mål er udvikling af en integreret tilgang, som kan reducere tilstedeværelsen af dioxiner, furaner og PCB i miljøet og i foder og fødevarer, og det er i vid udstrækning nået, idet industriemissionerne af disse miljøgifte er reduceret med ca. 80 % over de seneste tyve år. Revideret lovgivning om industriemissioner ventes at nedsætte disse emissioner yderligere.

De øvrige kilder til dioxiner, furaner og polychlorede biphenyler er temmelig spredte og omfatter små industrielle kilder og ikke-industrielle kilder. Det synes mere effektivt at kunne gribe ind over for disse kilder ved nationale, regionale og lokale foranstaltninger.

På nogle områder er der behov for yderligere analyse, nemlig bedre kendskab til forekomsten af dioxiner i foder og fødevarer og sekundær udledning fra jord og vand på forurenede arealer.